

VLADA I KONCESIJE ZA KORIŠĆENJE PRIRODNOG BOGATSTVA ZA POTREBE HE KOMARNICA

Oživljavanje stare energetske šarene laže

„Izgradnja hidrocentrale na Komarnici bila bi moj najveći poraz - kao roditelja, filozofa, prirodnjaka i čovjeka“, kaže za *Monitor* **Miljko Bulajić** koji gotovo dvije decenije na kajacima i rafting čamcima vesla na rijekama Balkana, Evrope i svijeta u, kako ističe, potrazi za nečim skrivenim, dubokim, tajanstvenim.

To nešto pronašao je u Komarnici, gdje je prvi put veslao prije sedam godina. „Drugar iz Austrije pronašao je stari kajakaški vodič za Balkan i u njemu opis o Komarnici kao malom skrivenom dragulju i sekciji od 12 kilometara divlje vode, odmah poslije kanjona Nevidio. Tu počinju naše avanture, otkrivanje starih i zarslih staza i njihovo uređivanje i prokrčivanje - kako bismo doprinijeli i popularizaciji tog dijela rijeke i kajakinga u Crnoj Gori“, objašnjava Bulajić.

Zahvaljujući njihovom trudu, mnogo turista rekreativaca imalo je prilike da sa Bulajićem i njegovim prijateljem prođe kroz kanjon i uvjeri se u njegovu posebnost.

Potencijalna gradnja HE Komarnica ispriječila se njihovoj lijepoj priči. Više od nekoliko decenija crnogorska vlast planira da gradi hidroelektranu na Komarnici. Ovaj put najbliža je realizaciji. Vlada **Zdravka Krivokapića** prije desetak dana, u tehničkom mandatu donijela je važnu odluku - *Odlu-*

Vlada Zdravka Krivokapića, prije desetak dana, u tehničkom mandatu, donijela je važnu odluku - o davanju koncesije za korišćenje prirodnog bogatstva u cilju korišćenja energetskeg objekta HE Komarnica. Tek tako. Ta je rijeka prepoznata kao važno područje, što su utvrdili i predstavnici UNESCO. Gradnjom hidroelektrane bila bi nepovratno uništena. I isplativost ovog projekta predmet je sporenja stručnjaka

ku o davanju koncesije za korišćenje prirodnog bogatstva, u cilju izgradnje, održavanja i korišćenja energetskeg objekta hidroelektrane Komarnica. Tek tako.

Idejni projekat je, prema saznanjima *Monitora*, gotov, ali nije dostupan javno. Iz Crnogorskog društva ekologa (CDE) ga, na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, već dvije godine od Elektroprivrede Crne Gore (EPCG) bezuspješno traže.

I pored brojnih obećanja da će im ga ustupiti, do danas - nijesu.

Izrada projektne dokumentacije, kako je ranije saopšteno iz EPCG, realizuje se po ugovoru o zajedničkom finansiranju realizacije pripremljenih radova za taj projekat, koji su EPCG i Elektroprivreda Srbije (EPS) zaključile još 1992. godine, a kojim je definisano da učešće u troškovima EPCG bude 51 odsto, a EPS - 49 odsto. U projekat će se, od novca svih građana, uložiti otprilike 350 miliona eura.

„Projekcije pokazuju da će godišnja proizvodnja HE Komarnica biti oko 213 GWh, što je oko sedam odsto naše ukupne godišnje potrošnje. Imajući u vidu ugovor sa EPS - njoj bi bila isporučivana polovina proizvedene struje. Crna Gora, osim novca, u taj projekat planira da uloži cijelu svoju rijeku“, istakao je biolog **Vuk Iković** na nedavnoj održanoj javnoj tribini *Izgradnja hidroelektrane na rijeci Komarnici* u podgoričkom Kulturno-informativnom centru (KIC) **Budo Tomović**.

Za organizaciju te tribine iz CDE-a i grupe građana *Spasimo Komarnicu* odlučili su se nakon što je rukovodstvo EPCG odbilo da organizuje javnu raspravu u

• JEDNA OD BROJNIH TURA
MILJKA BULAJIĆA: Idila kojoj
prijeti HE Komarnica

Podgorici, iako je od njih traženo da građane informišu o koristi i šteti koju imaju od izgradnje hidroelektrane na Komarnici.

U neposrednoj blizini planirane brane, kako je istakao Iković, postoji pukotina dugačka 1 500 metara, što je hidrološki nerješiv problem. „Taj podatak ne stoji nigdje u *Studiji o uticaju na životnu sredinu*“, kazao je on. Objasnio je da stručnjaci iz energetike tvrde da će radovi trajati sigurno 10 godina, a da bi, sa vjerovatnim probijanjem roka, prvi proizvedeni kilovat struje imali tek 2033.

„Problem je što iz EPCG-a prvo urade projekte, dovedu građane pred svršen čin i onda kažu: 'Ako se bunite, nama će novac da propadne'“, kazao je na pomenutoj tribini inženjer mašinstva Denis Hot. On smatra da HE Komarnica ne treba da se gradi, jer Crna Gora ima mnogo prostora za solarne i vjetroparkove.

„Javna rasprava je poslužila, moj je utisak, da iz EPCG-a manipulišu informacijama i da ih kriju od javnosti, stavljajući potencijalnu novčanu dobit ispred interesa građana. Bez trunke srama su predstavnici

ove institucije kontrolisali tok javne rasprave, zanemarujući predstavnika Agencije za zaštitu životne sredine (AZŽS) čiji je to posao bio, a dozvoljavajući zainteresovanima za izgradnju hidroelektrane da govore šta i koliko hoće, dok su neistomišljenici dobijali mnogo manje vremena uz konstantno ometanje“, kaže za *Monitor* Dejan Lazarević, učesnik javne rasprave o HE Komarnica u Šavniku početkom marta ove godine.

Prema njegovim riječima, uprkos tome što je cilj javne rasprave bio da kreatori elaborata i stručni tim iz više naučnih oblasti objektivno prikažu posljedice

Na važna pitanja o nedostacima u *Studiji o procjeni uticaja na životnu sredinu*, nadležni izbjegavaju odgovore. U neposrednoj blizini planirane brane postoji pukotina dugačka 1 500 metara, što je hidrološki nerješiv problem. Taj podatak ne stoji nigdje u pomenutom elaboratu

„Za svoju djecu želim neku drugu, ljepšu realnost. Imam obavezu da im sačuvam ono najvrjednije – prirodu. Svjestan sam besmislenosti ovog projekta i neću stajati po strani. Za spasenje Komarnice potreban je patriotizam, otvoren um i široko srce“, upozorava Miljko Bulajić, koji godinama vodi turiste na kajaking i rafting na Komarnici

projekta HE Komarnica, mještani su uglavnom dobijali informacije o novčanim sumama koje će Opština Šavnik navodno dobijati od HE, kao i obećanja o novim radnim mjestima, o povratku stanovništva u taj predio, i tvrdnje da kanjon Nevidio neće biti ugrožen... „Na pitanje kako će novozaposleni iz Šavnika ići na obećani posao bez pristupnog puta nijesu imali odgovor, a mještanima sela Duži i Dubrovsko preporučili su iskopavanja bunara od više stotina metara kao način za vodosnadbijevanje iz akumulacije. U suštini, na sva pitanja o nedostacima u elaboratu vješto je izbjegavan odgovor“, napominje Lazarević.

Neki mještani sela Duži koji gaje dušku heljdu, zabrinuti su za njenu budućnost. To je biljka koja je, zbog specifičnog podneblja iznad kanjona Komarnice i „tajnog“ načina obrade, prepoznata kao veoma kvalitetan i tražen domaći proizvod. Oni su pitali kreatora elaborata kako će prašina izazvana sedmogodišnjim radovima (koliko bi trebalo da traje izgradnja HE Komarnica), a potom i smanjen broj sunčanih sati izazvan akumulacijom vode, uticati na taj zaštićen proizvod. Odgovoreno im je da ne moraju da brinu.

„Samo udruženi građani mogu spriječiti još jedan ekocid“, upozorava Miljko Bulajić. Godine

Dejan Lazarević, učesnik javne rasprave o HE Komarnica u Šavniku za Monitor: „Javna rasprava kojoj sam prisustvovao ostavila je na mene utisak da iz EPCG-a manipulišu informacijama i da ih kriju od javnosti, stavljajući potencijalnu novčanu dobit ispred interesa građana“

i godine nebrige o prirodi, kako ističe Bulajić, dovele su do toga da u Crnoj Gori, plodnoj za razvijanje sportova kao što je kajaking, danas ima svega desetak kajakaša na divljim vodama. „Raduje me što će svi koji su prepoznali njenu ljepotu i potencijal, među kojima ima mnogo stranaca, biti prvi na liniji odbrane Komarnice“.

Ta je rijeka prepoznata kao područje koje karakteriše ogromna biološka raznolikost. To su utvrdili i iz UNESCA, čiji su predstavnici predlagali Vladi Crne Gore da se dio Komarnice pripoji zaštićenom području Durmitora. Opština Šavnik je to odbila.

Gradnjom hidroelektrane bila bi nepovratno uništena. „Kanjoni nijesu pustinje. Upravo suprotno, riječ je o složenim mozaicima ekosistema, od kojih su mnoge endemične ekološke cjeline“, saopštila je biološkinja **Jelena Popović** na javnoj tribini u Podgorici.

Vuk Iković za *Monitor* ističe da će nastaviti sa informisanjem građana o vrijednostima Komarnice i o tome gdje nas može odvesti izgradnja hidroelektrane. „Pokrećemo inicijative za promociju kanjona putem nekoliko manifestacija, organizovanja naučno-istraživačkog kampa i dugoročnog očuvanja Komarnice kao potencijalnog dijela svjetske baštine. Predstavićemo rješenja čijom primjenom možemo imati dovoljno energije i bez nove hidroelektrane“, zaključuje on.

Andrea JELIĆ

RUSIJA, UKRAJINA, ZAPAD

Nova eskalacija u ratu sa energentima

Vladimir Putin ponovo otvara moskovsku berzu i traži da Zapad plaća rubljama ruski gas

Vladimir Putin je u srijedu naredio *Centralnoj banci* da napravi mehanizam po kom će zapadne zemlje ubuduće ruski gas plaćati ruskim rubljama umjesto kao do sada eurima, dolarima i funtama. Time je ruski vladar doveo *Evropsku uniju* (EU) ponovo u situaciju kada mora donositi teške odluke u biranju između lošeg i lošijeg. Oko 40 odsto prirodnog gasa koje EU troši se uvozi iz Rusije. Njemačka je vjerovatno u najgoroj situaciji. Samo u 2020. godini Njemačka je uvezla čak dvije trećine plina iz Rusije i malo preko trećine naftnih derivata. Njemački kancelar **Olaf Šolc** je prije tri dana ponovio da Njemačka i EU namjeravaju da smanje zavisnost od ruskih energenata za dvije trećine do kraja godine ali da se tu stvari ne odvijaju preko noći. I pored začuđujuće oštrih sankcija koje

je EU uvela Rusiji zbog vojne agresije na Ukrajinu posao sa energentima i dalje teče, maltene nesmetano, čak i preko gasovoda koji prolazi Ukrajinu. Po analizi analitičke firme *Transport & Environment* (T&E) svaki četvrti barel uvezene nafte u EU dolazi iz Rusije kojoj Evropljani dnevno plaćaju ogromnih 285 miliona dolara. Prošle godine je EU uvezla nafte i naftnih derivata za 104 milijarde dolara i prirodnog gasa za 43 milijarde dolara. **Vilijam Tod**, direktor T&E je objavio analizu neposredno po uvođenju Rusije embarga na gas i naftu od strane Sjedinjenih Država i Velike Britanije koje nisu toliko bile izložene zavisnosti od ruskih energenata kao EU. Tod kaže da „nije plin koliko je nafta ta koja pokreće Putinovu ratnu mašineriju“ i da su „Evropljani opasno izloženi nepredvidivom skoku cijena“. Mnogi analitičari